

Ceacht 1:

An dlí maidir le hábhar

dlúthphearsanta a chomhroinnt

Ceacht 1: An dlí maidir le hábhar dlúthphearsanta a chomhroinnt

Croí-choincheap:

Má tá na scoláirí in ann a aithint go bhfuil sé mídhleathach ag mionaoisigh ábhar dlúthphearsanta a chomhroinnt, agus an díobháil a dhéantar nuair a chomhroinntear ábhar dlúthphearsanta duine éigin eile, gan a gcead, a thuiscint, ansin spreagfar scoláirí chun gníomhú go freagrach nuair a thagann siad ar ábhar dlúthphearsanta ar líne nó nuair a bhíonn siad ag smaoinemh ar ghnéastéacsáil iad féin.

Toradh:

Beidh scoláirí in ann a chinneadh cathain atá malartú ábhar dlúthphearsanta ar líne mídhleathach agus tosóidh siad ag smaoinemh ar na céimeanna is féidir a ghlacadh nuair a bhíonn malartú ábhar dlúthphearsanta ar líne díobhálach.

Naisc churaclaim:

Gearrchúrsa OSPS na Sraithe Sóisearaí: Snáithe 3: Dul i bpáirt le chéile: An speictream caidrimh; Gnéasacht, féiniúlacht

inscne agus sláinte ghnéis

OSPS na Sraithe Sóisearaí: Modúil:Caidreamh agus gnéasacht; Cairdeas

Acmhainní a theastaíonn:

Bileoga Oibre 1.1 agus 1.2

Modheolaíochtaí:

Quiz, díospóireacht siúil, obair ghrúpa, plé

An ceacht seo a oiriúnú do scoláirí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu

- Ag brath ar an gcineál riachtanais speisialta oideachais atá ag an scoláire, b'fhéidir go mbeadh gá roinnt ceachtanna a thabhairt don scoláire roimh an gceacht seo d'fhonn an teanga chasta a bhaineann leis an ábhar seo a dhíchódú agus a mhiniú dó nó di. Má tá aois léitheoireachta ocht mbliana ag scoláire, cuir i gcás, beidh sé fíor-dheacair aige/aici téarmaíocht mar 'gáirsiúil', 'toilteanach', 'neamhthoilteanach' a thuiscint. Má tá míchumas foghlama ginearálta measartha ag scoláire nior mhór ábhar mar 'baill ghiniúna' agus 'uchtnoch' a mhúineadh roimh ré ag cinntiú dá réir sin go mbeidh an tasc foghlama comhoiriúnach le réamhfhoghlaim.
- D'fhéadfadh sé nach mbeadh roinnt scoláirí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu, go háirithe iadsan

a bhfuil disléicse ag dul dóibh, in ann na freagraí ar na ceisteanna i mBileog Oibre 1.1 a léamh/scriobh: Quiz maidir le Pictiúir Phríobháideacha ar líne. Mar gheall ar chomh casta is atá an t-ábhar agus an teanga d'fhéadfaí úsáid a bhaint as teicneolaíocht oiriúnaitheach lena chinntiú gur féidir leis na scoláirí an téacs a thuiscint agus a gcuid smaointe maidir leis an ábhar a chur in iúl. D'fhéadfadh teicneolaíocht Caint go Téacs nó vice versa a bheith áisiúil anseo freisin.

- D'fhéadfadh sé nach bhfuil aon bhreithiúnas sóisialta ag roinnt déagóirí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu agus d'fhéadfadh deacracht a bheith acu an difríocht idir rud atá ceart agus rud atá mícheart nó rud atá dleathach agus rud atá mídhleathach a thuiscint i gceart. Chuideodh sé b'fhéidir leis na scoláirí tuiscint chearta a fháil ar an gcoincheap dleathach/mídhleathach dá ndéanfaí scafalra cúramach ar Ghníomhaíocht 2. Tá sé sin tábhachtach go háirithe toisc nach mór do na scoláirí seo na scileanna a fhorbairt chun iad féin a chosaint. Tugann an tSeirbhís Tacaíochta d'Oideachas Speisialta oiliúint in Social Stories™ (<http://www.sess.ie/social-stories-30>).
- Úsáidtear scileanna smaointeoireachta mar smaointeoireacht chriticiúil ar ard-ord níos mó sa díospóireacht siúil i nGníomhaíocht 2. Ba cheart aird chuí a thabhairt ar an tasc chun na scoláirí go léir a chur san áireamh ann.

Nóta don mhúinteoir:

Moltar na **treoirilínte dea-chleachtais** a léamh sula dtugtar faoin gceacht. Sula dtugtar faoi aon cheann de na gníomhaíochtaí atá san acmhainn seo, tá sé tábhachtach go bhfuil bunrialacha soiléire leagtha síos agat leis an rang agus go gcreideann na scoláirí gur timpeallacht oscailte chineálta é an rang OSPS. Tóg d'am ag tabhairt cuntais ar na tacaíochtaí atá ar fáil do scoláirí (laistigh agus lasmuigh den rang), i gcás ina bhfuil aon cheann de na saincheisteanna a pléadh sa rang ag cur isteach orthu agus go gcaithfidh siad labhairt le duine éigin. Abair leo agus déan pointe de má thugann aon duine le fios go bhfuil gníomh gnéasach faoi aois ag tarlú, go mbeidh sé de dhualgas ort tuairisc maidir leis sin a thabhairt don Teagmhálaí Ainmnithe. Is fearr gan cásanna a tharla i ndáiríre, a bhfuil cur amach ag na scoláirí orthu, a phlé. Ina ionad sin b'fhéarr an plé a dhíriú ar na cásanna a chuirtear i láthair sna ceachtanna.

GNÍOMHAÍOCHT 1:

Quiz maidir le Pictiúir Phríobháideacha ar líne - na fíricí á leagan síos

1. Minigh do na scoláirí go ndíreoidh rang an lae inniu ar ábhar dlúthphearsanta a sheoladh ar líne nó trí theicneolaíochtaí eile (ar a dtugtar 'gnéastéacsáil' de ghnáth) agus go háirithe ar a fheiceáil cathain is iompar mídhleathach agus níos tromchúisí i sin. Minigh don rang nach bhfuil tú ag súil go mbeidh gach rud ar eolas acu faoi ghnéastéacsáil agus go bhfuil tú ag iarraidh béim a chur air nach rud i gnéastéacsáil a dhéanann gach duine. Go deimhin, is iondúil go mbíonn comhroinnt ábhar dlúthphearsanta mídhleathach nuair atá an dream a dhéanann é faoi 17 mbliana d'aois agus d'fhéadfadh sé a bheith mídhleathach fiú nuair is daoine fásta atá ina bhun. Is é aidhm na gceachtanna seo cuidiú le scoláirí i gcás ina gcuirtear brú orthu riamh ábhar dlúthphearsanta a sheoladh nó ina mbíonn siad ag gnéastéacsáil agus go dtéann rudaí in aimhréidh orthu.
2. Cuideoidh an chéad ghníomhaíocht seo chun treoir a thabhairt duit maidir le leibhéal eolais na scoláirí maidir le hábhar dlúthphearsanta a chomhroinnt. Cuirfidh an ghníomhaíocht scoláirí ag smaoineamh freisin ar roinnt de na saincheistanna maidir le comhroinnt neamhthoilteanach ábhar dlúthphearsanta.
3. Iarr ar na scoláirí **Bileog Oibre 1.1:**
**a dhéanamh: Quiz maidir le Pictiúir
Phríobháideacha ar líne.**
4. Nuair a bheidh an quiz déanta ag na scoláirí, tabhair aiseolas ar na freagraí cearta. Tabharfaidh an **bhileog Mar Eolas Duit** an fhaisnéis duit a theastaíonn uait chun na freagraí cearta a thabhairt do na scoláirí.

Bileog Oibre 1.1:

**Quiz maidir le Pictiúir
Phríobháideacha ar líne**

1. Cad is gnéastéacsáil ann?

.....

2. Tá sé mídhleathach pictiúir gháirsiúla de dhuine faoi 17 mbliana d'aois a thógáil, a shealbhú nó a chomhroinnt.

Fíor Bréagach

3. Tá sé mídhleathach pictiúir gháirsiúla ghnéasacha de dhuine os cionn 17 mbliana d'aois a thógáil, a shealbhú nó a chomhroinnt.

Fíor Bréagach

4. Is ionann pictiúr gáirsiúil gnéasach agus ceann ina dtaispeántar:
(cuir tic le gach ceann atá fíor)

- daoine ag pógadh
- daoine ag gabháil do ghníomh gnéasach
- leaid uchnocht
- cailín uchnocht
- na baill ghiniúna

5. Tá sé mídhleathach in Éirinn ábhar dlúthphearsanta a chomhroinnt ar mhaithe le díoltas a bhaint amach.

Fíor Bréagach

6. Cad a chiallaíonn an focal 'toiliú'?

.....

7. Tabhair samplaí d'uaireanta arbh fhéidir go mbeadh ort toiliú a thabhairt iontu.

.....

8. Tá sé mídhleathach féinphiceanna de dhuine nocht a chomhroinnt gan toiliú an duine sin.

Fíor Bréagach

9. Cad atá i gceist le comhroinnt 'neamhthoilteanach'?

.....

Mar Eolas: Quiz maidir le Pictiúir Phríobháideacha ar líne

Na freagraí

1. Is ionann gnéastéacsáil agus téacs gnéasach, físeán gnéasach, agus ábhar fótagrafach gnéasach a chomhroinnt ag úsáid fóin phóca, feidhmchlár, seirbhísí líonraithe shóisialta agus teicneolaíochtaí eile ar an idirlín.
2. Fíor. Nuair a bhíonn mionaoisigh ag gabháil do ghnéastéacsáil, bíonn feidhm ag an Acht um Gháinneáil ar Leanaí agus Pornagrafaíocht, 1998, ar an gcoinníoll gur ábhar gáirsiúil é an t-ábhar atá comhroinnte agus go gcomhlíonann sé an sainmhíniú ar phornagrafaíocht leanaí.
3. Bréagach. Ceapadh an tAcht um Gháinneáil ar Leanaí agus Pornagrafaíocht chun leanaí a chosaint ar aon chineál dúshaothraithe agus tá sé beartaithe go háirithe le haghaidh gnáth-íomhánna de mhí-úsáid leanaí nó pornagrafaíocht leanaí. Tá pornagrafaíocht ina bhfuil daoine fásta a bhfuil a dtóiliú tugtha acu dleathach, mura bhfuil na pictiúir in úsáid mar fhianaise gur tharla coir éigin eile (e.g. sracadh).
4. Pictiúir atá dírithe ar dhaoine ag gabháil do ghníomh gnéasach agus ar na baill ghiniúna. Go bunúsach, grianghraf, físeán nó taifeadadh fuaimne ar bith ina dtaispeántar leanbh ag gabháil do ghníomhaíocht ghnéasach nó ina ndírítear go sonrath ar bhaill ghiniúna linbh, is pictiúir gáirsiúil é agus meastar gur pornagrafaíocht leanaí é. Níl sé chomh soiléir cibé an bhfuil ábhar atá gríosaitheach (pictiúir de dhuine uchnocht), seachas gáirsiúil ar bhonn gnéasach, mídhleathach. Luaitear san Acht gur pictiúir mídhleathach é aon phictiúir ina dtugtar le fios go bhfuil leanbh ar fáil lena dhúshaothrú go gnéasach. Sa deireadh thiar is í an chúirt amháin atá in ann cinneadh a dhéanamh faoi cibé an bhféadfaí pictiúir de dhuine uchnocht a mheas mar cheann gáirsiúil agus mídhleathach.
5. Bréagach. Tá sé mídhleathach i Sasana agus sa Bhreatain Bheag íomhánna dlúthphearsanta a chomhroinnt ar mhaithe le díoltas a bhaint amach ar dhuine éigin (rud ar a dtugtar 'pornagrafaíocht díoltais' de ghnáth) ach níl sé mídhleathach in Éirinn go fóill.
6. Is ionann 'toiliú' agus cead nó comhaontú rud éigin a dhéanamh.
7. Is minic a iarrann do scoil ar do thuismitheoirí foirm toilithe a shíniú chun cead a thabhairt duit dul ar thuras scoile nó chun grianghraf a thógáil díot agus é a chur ar shuíomh idirlín na scoile. B'fhéidir gur chuala tú trácht freisin ar an téarma 'toiliú' maidir leis an aois toilithe chun gabháil do chaidreamh collaí. Is í an aois toilithe an aois ag a meastar duine a bheith sách aibí go dleathach chun aontú le bheith páirteach i ngníomhartha gnéasacha.
8. Fíor. Tá sé mídhleathach féinphiceanna de dhuine nocht a chomhroinnt gan toiliú an duine sin. Faoin dlí cosanta sonraí, tá sé de cheart ag daoine aonair gan a sonraí pearsanta, lena n-áirítear a n-íomhá, a bhailiú agus a fhoilsiú gan chead. D'fhéadfaí féachaint ar dhuine ar bith a dhéanann ábhar príobháideach, a fhaightear trí ghnéastéacsáil, a fhoilsiú ar líne mar dhuine atá ag sárú dlíthe cosanta sonraí agus d'fhéadfaí cás sibhialta a thionscnamh ina c(h) oinne. Má tá na daoine atá i gceist faoi 17 mbliana d'aois, d'fhéadfadh sé gur pornagrafaíocht leanaí iad na híomhánna freisin. D'fhéadfadh ionchúiseamh maidir le scaipeadh pornagrafaíochta leanaí a bheith de thoradh ar íomhánna gáirsiúla de mhionaoisigh a chomhroinnt. D'fhéadfadh tréimhse príosúin agus duine a chur ar chlár na gciontóirí gnéis a bheith i measc na bpionós. D'fhéadfaí comhroinnt íomhánna arís is arís a mheas mar chiapadh.
9. Is ionann comhroinnt neamhthoilteanach agus ábhar ar líne a chomhroinnt gan cead ón duine ar leis/léi an t-ábhar (pictiúir nó físeáin de ghnáth).

GNÍOMHAÍOCHT 2:

Na cineálacha éagsúla iompair a scrúdú

! Nóta don mhúinteoir:

Tá roinnt breithiúnais ag teastáil nuair atáthar ag cinneadh cé acu atá cásanna de ghnéastéacsáil mídhleathach nó nach bhfuil. Cásanna soiléire atá i roinnt díobh agus cásanna doiléire atá i roinnt eile agus is deacair a rá go cinnte go minic cén sórt impleachtaí dleathacha a d'fhéadfadh a bheith ann. Is breitheamh amháin a chinnfeadh iad sin sa deireadh thiar. Tá sé tábhachtach, áfach, a rá le scoláirí go bhfuil sé mídhleathach ag aon mhionaoisigh a bheith ag gabháil do mhalartú ábhair gháirsiúil agus gur féidir cúiseanna coiriúla atá an-tromchúiseach a thionscnamh in aghaidh mionaoiseach a bhíonn ag gabháil dá leithéid.

1. Chomh luath is a bhíonn tuairim shoiléir ag na scoláirí faoi cathain atá sé mídhleathach ábhar dlúthphearsanta a mhalartú, cuir i mbeirteanna iad chun anailís a dhéanamh ar na cás-staidéir ar **Bhileog Oibre 1.2: Dleathach nó Mídhleathach**.
2. Déanfaidh na scoláirí scrúdú agus plé ar gach ceann de na cás-staidéir ar an mbileog oibre. Déarfaidh siad ansin cé acu atá an méid a tharla dleathach nó nach bhfuil.
3. B'fhéidir go roghnófa go bpléifeadh na scoláirí na cásanna sin trí dhíospóireacht siúil, seachas trí obair i mbeirteanna. Má tá tú ag úsáid díospóireacht siúil, roinn an seomra agus cuir 'dleathach' ar thaobh amháin agus cuir 'mídhleathach' ar an taobh eile. Ansin léigh na cásanna difriúla amach os ard sula n-iarrann tú ar na scoláirí bogadh chuig taobhanna difriúla den seomra ag brath ar cibé an gceapann siad go bhfuil an méid a tharla dleathach nó mídhleathach. I ndíospóireacht siúil, tugann na scoláirí na fáthanna ar roghnaigh siad taobh ar leith agus is féidir le scoláirí eile a n-intinn a athrú trí bhogadh chuig an taobh eile den seomra ranga.
4. Pléigh na freagraí cearta leis an rang, agus bí cinnte aird a tharraingt ar aon iompar mídhleathach.

Cás-staidéar 1: Mídhleathach. Ní hé amháin go bhfuil na híomhánna gáirsiúil agus gur íomhánna de dhuine éigin faoin aois iad ach d'fhéadfaí seoladh íomhánna gan iarraidh arís agus arís eile a mheas a bheith ina chineál ciaptha.

Cás-staidéar 2: Dleathach. Níl na híomhánna gáirsiúil agus comhroinntear go toilteanach iad.

Cás-staidéar 3: Mídhleathach. Cé nach bhfuil na híomhánna iad féin mídhleathach, toisc go bhfuil an bheirt atá i gceist in aois, comhroinneann Laura na híomhánna ansin gan cead a fháil ó Barry agus dá bhrí sin tá sí ag sárú an dlí cosanta sonraí.

Cás-staidéar 4: Dleathach. Cé go bhfuil Shauna faoin aois, níl na híomhánna gáirsiúil agus comhroinntear go toilteanach iad.

Cás-staidéar 5: Mídhleathach. Cé go bhfuil Tommy agus Zoe sách sean chun toiliú le caidreamh collaí, tá an gníomh sin fós mídhleathach toisc nach bhfuair Tommy toiliú chun é a thaifeadadh.

Bileog Oibre 1.2:

an dlí

Dleathach nó Mídhleathach?

Cás-staidéar 1:

Seolann Adam (16) go leor féinphiceanna ina bhfuil sé nocht chuig Emma (14). Ní raibh sí ag iarraidh na n-íomhánna sin agus cuireann siad isteach uirthi. Tá siad ag cur as di mar tá siad sách gáirsiúil. Leanann Adam ag seoladh na n-íomhánna toisc gur maith leis a bheith ag spochadh as Emma.

Dleathach/Mídhleathach/Braitheann Sé?

Cúis:

Cás-staidéar 3:

Seolann Barry (17) féinphiceanna ina bhfuil sé nocht chuig Laura (18) ag úsáid aipe óna n-imíonn na grianghraif as radharc laistigh de chúpla soicind. Ní raibh fonn air na pictiúir a sheoladh i ndáiríre ach dúirt Laura leis go stopfadh sí ag dul amach leis mura mbeadh roinnt spraoi aige anois is arís. Sula seolann sé na pictiúir, cuireann sé iallach ar Laura a ghealladh nach dtaifeadfaidh sí aon cheann de na híomhánna. In aghaidh thoil Barry, socraíonn Laura roinnt de na pictiúir a shábháil. An chéad rud eile, tá Barry agus Laura ag troid. Comhroinneann Laura na pictiúir ar líne chun díoltas a fháil ar Barry.

Dleathach/Mídhleathach/Braitheann Sé?

Cúis:

Cás-staidéar 2:

Seolann Shane (16) go leor féinphiceanna chuig Kevin (15). Tá siad ag dul amach le chéile le 6 mhí anuas agus anois is arís seolann siad grianghraif ina bhfuil siad uchnocht chuig a chéile.

Dleathach/Mídhleathach/Braitheann Sé?

Cúis:

Cás-staidéar 4:

Seolann Shauna (16) pictiúir di féin ag déanamh bolg le gréin ar laethanta saoire chuig Conor (18). Tá na pictiúir gnéasach ach níl siad gáirsiúil. Ba bhreá le Shauna a bheith ina mainicín agus mar sin tugann sí cead do Conor roinnt de na pictiúir ghnéasacha di ina bicíní a phostáil chuig comórtas mainicín ar líne.

Dleathach/Mídhleathach/Braitheann Sé?

Cúis:

Cás-staidéar 5:

Tá Tommy (19) ag iarraidh roinnt d'fhíseáin earótacha dá chailín ach tá drogall air ceist a chur uirthi. Ina áit sin, déanann sé taifeadadh orthu agus iad i mbun gnéis. Níl tuairim dá laghad ag Zoe (17), a chailín, go bhfuil sé á dtaifeadadh.

Dleathach/Mídhleathach/Braitheann Sé?

Cúis:

GNÍOMHAÍOCHT 3:

An bhfuil toiliú ann?

1. Rud riachtanach roimh phlé ranga ná go gcaithfidh scoláirí comparáid a dhéanamh idir an méid a tharla i gcás-staidéar 2 agus an méid a tharla i gcás-staidéar 3 agus idir an méid a tharla i gcás-staidéar 4 agus an méid a tharla i gcás-staidéar 5.
2. Iarr ar scoláirí a dhéanamh amach cén difear atá idir na cásanna. Cuideoidh an ghníomhaíocht seo le scoláirí a dhéanamh amach go bhfuil comhroinnt ábhair dhlúthphearsanta in ann dochar mór a dhéanamh agus cur as do dhaoine nuair a chomhroinntear íomhánna/fiseáin go neamhthoilteanach nó gan cead na ndaoine a bhí rannpháirteach iontu.
3. Cabhróidh na ceisteanna seo a leanas leis an bplé a threorú:

C. Cén difear atá idir na cásanna?

Freagra samplach: I gcás 2 agus i gcás 4, comhroinntear íomhánna go toilteanach agus ní dhéantar aon dochar. I gcás 3 agus i gcás 5, ní thugtar aon toiliú. I gcás 3, comhroinneann Laura íomhá Barry gan a thoilú agus in iarracht díoltas air a bhaint amach. I gcás 5, ní fhaigheann Tommy toiliú Zoe sula gcruthaíonn sé ábhar gáirsiúil. Tá cúis mhaith ag Zoe agus ag Barry le bheith trína chéile faoin méid a tharla. Bhí muinín acu as a bpáirtithe agus baineadh mí-úsáid as an muinín sin.

C. Cad atá i gceist le toiliú? An bhfuil sé riachtanach comhaontú ó bhéal nó i scríbhinn a fháil nó an féidir toiliú a thabhairt le fios?

Freagra samplach: D'fhonn toiliú a fháil chun grianghraf a phostáil nó a chomhroinnt, ní mór go bhfuair tú cead sainráite chun an grianghraf a chomhroinnt. Ní mór gur thug tú le fios cá bhfuil sé i gceist agat an grianghraf a chomhroinnt agus go bhfuair tú deimhniú

ó bhéal nó i scríbhinn á rá go bhfuil cead agat an t-ábhar a chomhroinnt. Ní thugtar le fios nuair a sheoltar ábhar gnéastéacsála go bhfuil toiliú nó cead ag an té a fhaigheann an téacs an íomhá a chomhroinnt i gcomhthéacsanna eile.

C. Cad ba cheart do Barry agus Zoe a dhéanamh chun dul i ngleic leis an gcás ina bhfuil siad anois?

Freagra samplach: Ba cheart do Barry agus Zoe labhairt lena bpáirtneoir faoi seach agus iarraidh orthu an t-ábhar a scriosadh sula scaiptear iad níos faide. Ba cheart dóibh freisin tuairisc a thabhairt ar an bpostáil ach úsáid a bhaint as na huirlisí tuairiscithe ar na líonraí sóisialta ábhartha. Tá beartas ag formhór na líonraí sóisialta i gcoinne comhroinnt neamhthoilteanach íomhánna dlúthphearsanta agus bainfidh siad ábhar anuas a luaithe is a chuirtear ar an eolas iad fúthu. D'fhéadfadh siad freisin tuairisc ar an teagmhas a thabhairt don Choimisinéir Cosanta Sonraí. Má dhiúltaíonn Tommy agus Laura don ábhar gáirsiúil a bhaint anuas, ba cheart do Zoe agus Barry tuairisc ar an teagmhas a thabhairt do na Gardaí. Féadfaidh Barry agus Zoe tacaíocht a iarraidh freisin ar a dteaghlach, ar chairde leo, ar mhúinteoirí agus ar Líne Chabhrach na Leanaí.

